

ТАРНАВСЬКИЙ В.А., ¹асистент, ²аспірант

¹Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква

²Інститут агроекології і природокористування НААН, м. Київ
viacheslav.tarnavskyi@btsau.edu.ua

ДРЕБОТ О.І., д-р екон. наук, професор, академік НААН

Інститут агроекології і природокористування НААН, м. Київ
drebot_oksana@ukr.net

ВИКЛИКИ COVID-19 ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Досліджено основні виклики пандемії Covid-19 для сільськогосподарського землекористування в Україні, такі як, зменшення сукупного попиту, зменшення інвестиційної активності, логістичні та транспортні обмеження. Виокремлено позитивний вплив кризи Covid-19 на цифровізацію виробничого та управлінського процесу та оптимізації витрат сільськогосподарських товаровиробників.

Ключові слова: фіскальне регулювання, сільськогосподарське землекористування, ковід-19, пандемія, сільськогосподарські товаровиробники

Сільськогосподарська галузь є однією з найбільших та традиційно розвинутих галузей економіки України, що використовує землі сільськогосподарського призначення для отримання економічного результату. Сільськогосподарський сектор економіки забезпечує не тільки внутрішні потреби якісним доступним продовольством, а й відіграє вагомую роль у розв'язанні світової продовольчої проблеми, експортуючи левову частку сільськогосподарської продукції країнам Європи та Близького Сходу [2].

Питання підвищення ефективності використання сільськогосподарських земельних угідь з мінімізацією шкідливого впливу на їх якість є наріжним каменем для багатьох науковців, що займаються проблематикою сільськогосподарського землекористування [1]. В ринкових умовах, коли на перший план виходять завдання отримання максимального економічного ефекту, інтенсифікації аграрного виробництва, в процес повинна бути інтегрована держава зі своїми інститутами регулювання та забезпечення раціональне використання, охорони та управління земельних ресурсів [6].

Аграрна сфера України загалом не зазнала значного негативного впливу через запровадження карантинних заходів. Перш за все, це через пов'язані чинники зі специфікою роботи галузей, задіяних в аграрному секторі. Більшість операційних дій пов'язаних з процесом виробництва сільськогосподарської продукції, відповідних підприємств здійснюється на відкритому повітрі, що дозволило сільськогосподарським господарствам мінімізувати додаткові витрати на відповідність з новими санітарними вимогами.

Якщо більшість країн Європи зіткнулись з проблемою браку робочої сили у секторі сільськогосподарського землекористування. Сільське господарство країн ЄС значною мірою залежить від трудових мігрантів, багато з яких не змогли вчасно приступити до роботи через обмеження на подорожі, пов'язані з пандемією COVID-19. Це призвело до нестачі робочої сили та проблем із посадкою та збиранням урожаю. Сільськогосподарська сфера України таких проблем не відчула, у зв'язку з великим ринком робочої сили [5].

Негативного впливу зазнала галузь у сфері логістичних зв'язків. Збої в ланцюжках поставок: пандемія порушила глобальні ланцюги поставок, ускладнивши доступ фермерів до необхідних ресурсів і обладнання. Крім того, обмеження на пересування ускладнили транспортування товарів на ринок.

Та все ж, аналізуючи дані статистики під час поширення пандемії українські експортери сільськогосподарської продукції не відчували падіння попиту на свої товари (пшениця, кукурудза, соняшник) та значних коливань цін світового ринку [3;4].

Закриття ресторанів та інших підприємств громадського харчування також призвело до падіння попиту на певні сільськогосподарські культури. Тим не менш, для українських сільськогосподарських підприємств, така ситуація була частково компенсована збільшенням запасів сільськогосподарської продукції за рахунок домогосподарств на період карантину.

З метою підвищення ефективності агросектору вітчизняні компанії під час карантину проводили моніторинг ліквідності бізнесу в нових умовах; координацію виробників через сільськогосподарські асоціації. Посилено інформацію щодо запобігання недобросовісній конкуренції через можливі зловживання компаніями ситуацією з карантину.

Деякі вітчизняні сільгоспвиробники створили спеціальні штаби для забезпечення підприємств засобами індивідуального захисту та дезінфекції (маски, окуляри, рукавички, засоби особистої гігієни, термометри). Під час пандемії українські агропідприємства проводили моніторинг здоров'я своїх працівників на щоденній основі. Від початку запровадження карантину всі центральні апарати сільськогосподарських підприємств, а також їх адміністративні підрозділи в областях перейшли на дистанційну роботу. Дистанційний режим ведення аграрного бізнесу в Україні під час карантину в цілому виявився позитивним і дав перспективи для подальшого перегляду ефективності використання великих приміщень під офіси компанії.

Пандемія прискорила процеси цифровізації всіх галузей України і сільськогосподарське землекористування не виняток. У аграрній сфері наповну запрацював електронний документообіг, корпоративні облікові записи, зустрічі та конференції за допомогою різноманітних онлайн-платформ. Крім того, агровиробникам, завдяки активному використанню, вдалося швидко адаптуватися до нових умов праці GNSS-трекерів, датчиків, моніторів, камер, QR-кодів, електронної розмітки в на робочому місці задовго до пандемії.

Поширення пандемії продовжує залишатися одним із факторів нестабільності в світового ринку, що впливає на скорочення значної частини вітчизняних аграрних компаній у розрахунковому планово-бюджетному періоді. тим не менш, довгострокові угоди купівлі-продажу залишаються пріоритетними для українців аграрний сектор. Ще однією актуальною проблемою українського бізнесу є брак кваліфікованих кадрів, що, зокрема, викликано масовою міграцією освіченої молоді за кордон. Екологічні проблеми (пожежі, пилові бурі) та техногенні ризики (недотримання норм безпеки), які можуть завдати руйнівної шкоди виробництву і транспортування сільськогосподарської продукції залишаються важливими для сектору сільськогосподарського землекористування в цілому. Агросфера потребує зваженої політики фіскального регулювання діяльності середнього та малого сільськогосподарського товаровиробника та допомоги держави розвитку логістики сполучення та оновлення інфраструктури транспортування сільськогосподарської продукції.

Список літератури

1. Дребот О.І., Тарнавський В.А. Сільськогосподарське землекористування: тенденції законодавчих змін земельної сфери воєнного часу. Ефективна економіка. 2022. №7. URL: <https://www.nauka.com.ua>. DOI: 10.32702/2307-2105.2022.7.7
2. Дребот О.І., Тарнавський В.А. Сучасний стан та тенденції розвитку сільськогосподарського землекористування в Україні. Агроекологічний журнал. 2022. №2. С. 46–54. DOI: <https://doi.org/10.33730/2077-4893.2.2022.263316>
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Сільське господарство України 2020: статистичний збірник. Київ: Державна служба статистики України, 2021. 231 с.
5. Чернікова Н. М., Зеленський Д. Р. Антикризове управління сільськогосподарськими підприємствами в умовах пандемії covid-19. Агросвіт. 2022. № 1. С. 72–77. DOI: 10.32702/2306-6792.2022.1.72
6. Tarnavskyi, V. (2022). Ecological And Economic Provision of Fiscal Regulation of Agricultural Land Use. World Science, 5(77). https://doi.org/10.31435/rsglobal_ws/30092022/7860

УДК: 332.24.012.332(477)

ХАХУЛА В.С., канд. с.-г. наук, доцент

ХАХУЛА Л.П., канд. пед. наук, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ У СФЕРІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРАВА ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто питання особливостей запровадження права державної власності на землю в Україні.

Ключові слова: земля, державна земельна політика, правовий режим земель, управління земельними ресурсами, право власності, земельний фонд.

Питання реалізації державної земельної політики, її ефективності, професіоналізму, правильного управління земельними ресурсами залишається актуальним.

Реалізація державної земельної політики має на увазі здійснення державними органами діяльності в галузі земельних відносин, спрямованої на раціональне використання та охорону земель, забезпечення продовольчої безпеки країни та створення екологічно безпечних умов для ведення господарської діяльності і проживання громадян.

Якість державної земельної політики визначається критеріями (вимогами) належного державного управління земельними ресурсами, що містяться в рекомендаціях Продовольчої і сільськогосподарської організації Об'єднаних Націй (ФАО).

Відповідно до рекомендацій Європейської економічної комісії Організації Об'єднаних Націй з управління земельними ресурсами необхідно належним чином управляти земельними ресурсами, щоб:

- визначити на законодавчому рівні землі, форму і характер права власності, форми використання прав на землю, обмежень і зобов'язань, які повинні бути зареєстровані;
- комерційно використовувати систему управління земельними ресурсами відповідно до довгострокової фінансової моделі, системою нормативного та